

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI

NĚMECKO-ČESKÝ GLOSÁŘ SUFIXŮ A HALBSUFIXŮ

s příkladovými kolokacemi z environmentální oblasti

Ing. Zdeněk Vávra, Ph.D.

2014

OBSAH

Obsah	2
Úvod	3
Glosář	4
Použitá literatura	22

ÚVOD

Předložený materiál obsahuje 56 přípon a polopřípon, které se vyskytují v environmentálně zaměřených textech. Jedná se nejen o přípony, které se vyskytují převážně v odborných textech (např. „-*halin*, -*ök*, -*phag*, -*prob*, -*therm*“), ale i o přípony běžné v publicistickém a administrativním stylu (např. „-*frei*, -*intensiv*, -*nah*, -*reich*, -*stark*“).

Vycházíme z nejširšího (globálního) pojetí environmentálního myšlení, kdy environmentální myšlení je souhrnem všech úvah o člověku a světě, ve kterém žije, a zahrnuje jak ekologickou kulturu osobnosti, tak prostorovou a časovou globalitu. Prostorová globalita charakterizuje propojenost současného světa v rozmanitých souvislostech jako je obchod, doprava, surovinová závislost, demografický vývoj, migrace, ekologické katastrofy, pandemie apod. Časová globalita vyjadřuje stupeň rychlosti, se kterou dochází ke změnám (např. v technologiích nebo sociologických strukturách). Příkladové kolokace se neomezují jen na nejužší pojetí environmentálního myšlení, které je odvozené z ekologie jako vědy o organismech, vztazích mezi nimi navzájem a mezi prostředím a jednotlivými organismy, ale v souladu s moderními didaktickými trendy mají interdisciplinární přesah i do dalších oblastí (např. technika, politika, hospodářství, výchova ke zdravému životnímu stylu).

Volba příkladových kolokací vychází z rozsáhlého lexikálního mapování tištěných i elektronických materiálů (slovníky, učebnice, odborné publikace, denní tisk apod.) a z kartotéky kolokací, kterou autor vytvořil při zpracovávání disertační práce. Podkladem této kartotéky jsou zdroje uvedené v použité literatuře. Všechny příklady v glosáři jsou skutečně doložené a ne uměle konstruované. Vzhledem k tomu, že řada kolokací je pevně ustálená a nesmírně frekventovaná (některé kolokace se vyskytují řádově v tisících až desetitisících různých internetových odkazů), neuvádíme v přehledu použité literatury prameny, kde se kolokace vyskytly, ale soustředíme se na zdroje, které sloužily k identifikaci funkce jednotlivých přípon a polopřípon. V případě existence většího množství příkladů k příslušnému přídavnému jménu byly upřednostněny kolokace s přihlédnutím ke kritériu didaktické názornosti pro usnadnění vlastního odvozování dalších příkladů. Kolokace byly též konzultovány s expertkami. Za odbornou konzultaci a pomoc při volbě relevantních kolokací autor děkuje Mgr. Kateřině Sýkorové a Nicole Megger, M.A.

Cílem nebylo vytvořit běžný německo-český slovník, v němž si uživatel vyhledává překlad jednotlivých výrazů, ale spíše studijní a pracovní pomůcku pro studenty, pedagogy a vědecké pracovníky, jak postupovat při překladu sufixoidů, tj. přídavných jmen s příponami a polopříponami. Ačkoliv jsou sufixoidy pro současný německý jazyk typické, setkáváme se s nimi v tištěných i internetových německo-českých slovnících poměrně zřídka. Určitou oporou mohou být německé výkladové slovníky, které obsahují vysvětlení polopřípon s příklady, nedávají však návod, jak výrazy překládat do českého jazyka. Tento deficit se snaží předložený glosář odstranit tím, že reflektuje odlišný způsob německého jazykového myšlení a naznačuje českému uživateli směr, jak sufixoidům rozumět. Vedle doporučení pro překlad do českého jazyka však glosář upozorňuje i na nevhodné způsoby překladů a na obtíže při porozumění sufixoidům.

Ještě je nutné upozornit, že definice polopřípon není jednotná, neboť polopřípony tvoří ve slovtvorbě přechod mezi derivací a kompozicí. Podle Weinricha jsou polopřípony adjektiva, která v jiném kontextu mohou být užívána jako samostatné lexémy, které ale jako odvozené formy adjektivního derivátu mají oslabený, spíše morfematický význam, a tvoří sémanticky koherentní řady adjektiv [1993].

Snahou bylo vytvořit materiál, který odráží současný německý jazyk v oblasti vědy, techniky a publicistiky. Věříme, že tento glosář bude sloužit nejen studentům a vědeckým pracovníkům při přípravě na zahraniční konference, ale že se stane rovněž doplňkovým podkladem pro výuku německého jazyka na všech typech škol, neboť se domníváme, že uvedené problematice je dosud věnována menší pozornost, než by si zasloužila.

-ABHÄNGIG = ve spojení s podstatným jménem vyjadřuje závislost: A) skutečnost je něčím ovlivněná či podmíněná; protikladem je *-UNABHÄNGIG* (*dichteabhängig X dicteunabhängig*); B) někdo je fyzicky a psychicky na něčem závislý (konkuruje polopřípona *-SÜCHTIG => heroinsüchtig*); do češtiny překládáme „závislý na ...“

dichteabhängig ⇒ dicteabhängige Faktoren	závislý na hustotě populace ⇒ faktory, které jsou závislé na hustotě populace
drogenabhängig ⇒ drogenabhängiger Teenager	závislý na drogách ⇒ teenager, který je závislý na drogách
exportabhängig ⇒ exportabhängige Wirtschaft	závislý na exportu ⇒ ekonomika, která je závislá na exportu
saisonabhängig ⇒ saisonabhängige Branche	závislý na sezóně ⇒ obor, který je závislý na sezóně
temperaturabhängig ⇒ temperaturabhängige Lebewesen	závislý na teplotě ⇒ organismy, které jsou závislé na teplotě

-ÄHNLICH = ve spojení s podstatným jménem vyjadřuje, že rostlina nebo živočich se něčemu podobá; užívá se mj. pro popis méně známých druhů; pro překlad do češtiny užíváme vztaznou větu; konkuruje *-HAFT* (*hasenähnlich / hasenhaft*) a *-ARTIG* (*affenähnlich / affenartig*), přičemž *-ÄHNLICH* akcentuje vnější podobu

affenähnlich ⇒ affenähnliche Kreatur	podobající se opici ⇒ bytost, která se podobá opici
fischähnlich ⇒ fischähnliches Wirbeltier	podobající se rybě ⇒ obratlovec, který se podobá rybě
gurkenähnlich ⇒ gurkenähnliche Frucht	podobající se okurce ⇒ plod, který se podobá okurce
raupenähnlich ⇒ raupenähnliches Tier	podobající se housence ⇒ zvíře, které se podobá housence
rosenähnlich ⇒ rosenähnliche Blume	podobající se růži ⇒ květina, která se podobá růži

-ANFÄLLIG = ve spojení s podstatným jménem vyjadřuje, že je něco málo odolné vůči něčemu, náchylné k něčemu či něčím ohrožené; do češtiny přídavné jméno nepřekládáme jednoslovně, ale s využitím slovního spojení např. „málo odolný vůči ...“, choulostivý na ...“; protikladem je *-BESTÄNDIG* (*frostanfällig X frostbeständig*)

bakterienanfällig ⇒ bakterienanfälliges Hackfleisch	málo odolný vůči bakteriím ⇒ mleté maso, které může obsahovat bakterie
fäulnisanfällig ⇒ fäulnisanfällige Obstbäume	málo odolný vůči plísním ⇒ ovocné stromy, které bývají napadány plísněmi
frostanfällig ⇒ frostanfällige Pflanze	choulostivý na mráz ⇒ rostlina choulostivá na mráz
krisenanfällig ⇒ krisenanfälliges Unternehmen	ohrožený krizí ⇒ podnik, který je ohrožený krizí
reparaturanfällig ⇒ reparaturanfälliges Fabrikat	poruchový ⇒ poruchový průmyslový výrobek

-ÄR = přípona je typická pro přídavná jména francouzského původu (fr. „-aire“ => *primär, libertär*); užívá se ve spojení s abstrakty (*elitäre Haltung* = elitářský, nadřazený postoj); do češtiny překládáme ekvivalenty cizího původu na „-ární“ či „-ářský“, někdy volíme spíše ekvivalent domácí (*egalitär* = rovnostářský)

egalitär ⇒ egalitäres System	rovnostářský, egalitářský ⇒ rovnostářský systém
interdisziplinär ⇒ interdisziplinäre Forschung	interdisciplinární, mezioborový ⇒ interdisciplinární výzkum
legendär ⇒ legendärer Umweltreport	legendární, pověstný, přelomový ⇒ přelomová zpráva o životním prostředí
sekundär ⇒ sekundäre Bedeutung	sekundární, druhořadý, podružný ⇒ druhořadý význam
stationär ⇒ stationäre Kurzzeitpflege	stacionární, stálý, neměnicí místo ⇒ stacionární péče o seniory (např. denní, týdenní)

-ARM = ve spojení s podstatným jménem vyjadřuje, že se něco vyskytuje nebo vzniká jen v malé míře; do češtiny překládáme kompozitem „nízko-“ nebo opisem „s nízkým množstvím ...“; jen zřídka je vhodný doslovný překlad „chudý na ...“ (např. *rohstoffarm* = chudý na suroviny); protikladem je **-REICH** (*waldarm X walddreich*)

abfallarm ⇒ abfallarme Technologie	nízkoodpadový ⇒ nízkoodpadová technologie
emissionsarm ⇒ emissionsarmes Nutzfahrzeug	nízkoemisní ⇒ nízkoemisní užitkové vozidlo
geräuscharm / lärmarm ⇒ geräuscharmes Kraftfahrzeug	s nízkou hladinou hluku, nehlučný ⇒ nehlučné vozidlo
kalorienarm ⇒ kalorienarme Kohle	nízkokalorický ⇒ nízkokalorické uhlí
schadstoffarm ⇒ schadstoffarme Lacke	s nízkým množstvím škodlivin ⇒ laky s nízkým množstvím škodlivin

-ARTIG = ve spojení s podstatným jménem vyjadřuje, že popisovaný druh nebo věc je s něčím srovnatelný, popř. vytvořený podobným způsobem; ve spojení s přídavným jménem vyjadřuje, jakého druhu je daný jev; konkuruje **-IG** (*cremeartig / cremig* = krémovitý; *breiartig / breiig* = kašovitý; *wellenartig / wellig* = vlnitý, zvlněný)

andersartig ⇒ andersartige Einstellung	jiný, odlišný ⇒ odlišný postoj, odlišné stanovisko
faserartig ⇒ faserartiges Gewebe	vláknitý ⇒ vláknitá tkáň
fremdartig ⇒ fremdartige Gattung	cizorodý, exotický ⇒ exotický druh
neuartig ⇒ neuartiges Instrument	nový, novodobý, nového druhu ⇒ nový nástroj
wellenartig ⇒ wellenartige Schmerzen	vlnitý, ve vlnách ⇒ bolesti, které přicházejí ve vlnách

-BAR = nejproduktivnější přípona v němčině, s jejíž pomocí lze téměř od každého tranzitivního slovesa tvořit příslušné přídavné jméno; toto přídavné jméno má obvykle pasivní význam a vyjadřuje možnost; příponě **-BAR** někdy konkuruje přípona **-LICH** (*ersetzbar X unersetzlich*)

brennbar ⇒ brennbare Flüssigkeit	hořlavý ⇒ hořlavá kapalina
erneuerbar ⇒ erneuerbare / regenerative Energien	obnovitelný ⇒ obnovitelné zdroje energie
unfruchtbar ⇒ unfruchtbarer Boden	neploďný, neúrodný ⇒ neploďná půda
verfügbar ⇒ verfügbare Biomasse	disponibilní ⇒ disponibilní biomasa
vermeidbar ⇒ vermeidbare Umwelteinwirkungen	odvratitelný ⇒ ekologické následky, kterým se lze vyhnout

-BEDÜRFTIG = ve spojení s podstatným jménem vyjadřuje, že popisovaná věc něco vyžaduje (subjektivní hledisko); má pasivní význam a do češtiny se často překládá vztažnou větou (*sanierungsbedürftige Wohnung* = byt, který vyžaduje rekonstrukci); nutnost z moci úřední vystihuje lépe **-PFLICHTIG** (*schutzbedürftig X schutzpflichtig*)

erklärungsbedürftig ⇒ erklärungsbedürftige Rede	vyžadující vysvětlení ⇒ projev, který by bylo třeba vysvětlit
gewöhnungsbedürftig ⇒ gewöhnungsbedürftige Speisekarte	neobvyklý (až poněkud nepříjemný) ⇒ neobvyklý jídelní lístek
schutzbedürftig ⇒ schutzbedürftiger Baum	vyžadující ochranu ⇒ strom, který by měl být chráněn
überwachungsbedürftig ⇒ überwachungsbedürftige Abfälle	vyžadující dohled, s nutností kontroly ⇒ odpady, které je nutno kontrolovat
wärmebedürftig ⇒ wärmebedürftige Pflanze	teplomilný ⇒ teplomilná rostlina

-BEREIT = ve spojení s podstatným jménem vyjadřuje, že popisovaná osoba nebo věc je pro něco již připravená; polopříponě **-BEREIT** se významem blíží **-REIF** (*verhandlungsbereit / verhandlungsreif*), která se však užívá převážně hovorově a může vyjadřovat i vtíp či lehkou ironii (*ein filmreifer Kuss* = „filmový“ polibek)

dialogbereit ⇒ dialogbereite Muslime	připravený k dialogu ⇒ Muslimové připravení k dialogu
einsatzbereit ⇒ einsatzbereite Feuerwehr	v pohotovosti, připravený k akci ⇒ hasičský sbor, který je připraven k zásahu
kriegsbereit ⇒ kriegsbereite Länder	připravený na válečný konflikt, ve válečné pohotovosti ⇒ země připravené na válečný konflikt
servierbereit ⇒ servierbereite Mahlzeit	připravený k podávání ⇒ jídlo připravené k podávání
verkaufsbereit / verkaufsreif ⇒ verkaufsbereites Marihuana	připravený k prodeji ⇒ marihuana připravená k prodeji

-BESTÄNDIG = ve spojení s podstatným jménem nebo slovesem (slovesným kmenem, např. *waschbeständig*) vyjadřuje, že popisovaná věc je vůči něčemu necitlivá a odolná; do češtiny překládáme spojením „odolný vůči ... / proti ...“ nebo jednoslovně (*wärmebeständig* = tepluvzdorný); konkuruje *-FEST* (*wetterbeständig* = *wetterfest*)

emissionsbeständig ⇒ emissionsbeständiger Holzbestand	odolný vůči emisím ⇒ lesní porost odolný vůči emisím
frostbeständig ⇒ frostbeständiger Beton	mrazuvzdorný, odolný proti mrazu ⇒ mrazuvzdorný beton
hitzebeständig ⇒ hitzebeständiges Glas	žáruvzdorný, odolný proti horku ⇒ žáruvzdorné sklo
korrosionsbeständig ⇒ korrosionsbeständiges Metall	nerozavějící, odolný proti korozi, antikorozní ⇒ nerozavějící kov
wetterbeständig / witterungsbeständig ⇒ wetterbeständige Gartenmöbel	odolný proti nepřízni počasí ⇒ zahradní nábytek odolný proti nepřízni počasí

-D = nejedná se o příponu v pravém slova smyslu, ale o tvar přičestí přítomného; vzhledem k výskytu v textech s environmentální tematikou zde zařazujeme několik příkladů; do češtiny často překládáme spojením podstatného a přídavného jména na „-ící“; složeninám s *-LIEBEND* a *-MEIDEND* je věnována samostatná pozornost

krankheitserregend ⇒ krankheitserregende Mikroorganismen	choroboplodný ⇒ choroboplodné mikroorganismy
luftverunreinigend ⇒ luftverunreinigende Partikel	znečišťující vzduch ⇒ částice znečišťující vzduch
ressourcenschonend ⇒ ressourcenschonender Umgang	šetrný ke zdrojům ⇒ šetrné zacházení se zdroji
umweltbelastend ⇒ umweltbelastende Faktoren	zatěžující životní prostředí ⇒ vlivy negativně působící na životní prostředí
wassergefährdend ⇒ wassergefährdende Stoffe	ohrožující vodu ⇒ látky ohrožující vodu

-EIGEN = ve spojení s podstatným jménem vyjadřuje, komu popisovaná věc patří nebo pro co je popisovaná věc charakteristická; při překladu do češtiny užíváme přídavné jméno vyjadřující příslušnost; vyhýbáme se vztažné větě a doslovnému překladu („patřící“, „vlastní“); protikladem je *-FREMD* (*körpereigen* X *körperfremd*)

hauseigen ⇒ hauseigene Steuerabteilung	domácí, domovní, firemní, hotelový ⇒ daňové oddělení ve firmě
körpereigen ⇒ körpereigenes Eiweiß	vytvořený v těle ⇒ bílkoviny vytvořené v těle
landeseigen ⇒ landeseigene Sitten	zemský, národní ⇒ národní zvyky
rundfunkeigen ⇒ rundfunkeigene Kunst	rozhlasový ⇒ rozhlasové umění
zelleigen ⇒ zelleigener Proteinabbau	buněčný ⇒ odbourávání buněčných proteinů

-ELL = ve spojení s podstatným jménem přibližuje, čeho se záležitost týká či k čemu přísluší; do češtiny obvykle překládáme zakončením „-ální“ nebo „-ční“; přídavnému jménu s příponou *-ELL* konkurují kompozita obsahující podstatné jméno s příponou *-AL* (*individueller Bereich => Individualbereich*)

funktionell ⇒ funktionelle Zusammenhänge	funkční ⇒ funkční souvislosti
maschinell ⇒ maschinelle Entrauchung	strojový, automatický ⇒ zařízení pro odvod kouře
konventionell ⇒ konventionelle Energiequellen	konvenční, tradiční ⇒ tradiční zdroje energie
prinzipiell ⇒ prinzipielles Problem	principiální, zásadní ⇒ zásadní problém
rationell ⇒ rationelle Energieverwendung /-nutzung	racionální ⇒ racionální využití energie

-FÄHIG = ve spojení s podstatným jménem nebo slovesem (slovesným kmenem) vyjadřuje, že popisovaná instituce, látka či kvalita má požadované vlastnosti, že je něčeho schopna; polopřípona může sloužit též jako konkurenční forma konstrukce *sich lassen* ve spojení s infinitivem (*etwas lässt sich verbessern => verbesserungsfähig*)

durchsetzungsfähig ⇒ durchsetzungsfähige Tierrechtsaktivistin	schopný se prosadit ⇒ aktivistka za práva zvířat, která se umí prosadit
ertrag[s]fähig ⇒ ertrag[s]fähiger Boden	výnosný, úrodný ⇒ výnosná půda
lebensfähig ⇒ lebensfähige Zellen	životaschopný ⇒ životaschopné buňky
wettbewerbsfähig ⇒ wettbewerbsfähige Stromkosten	konkurenceschopný ⇒ příznivé ceny elektrické energie
widerstandsfähig ⇒ widerstandsfähiges Material	odolný ⇒ odolný materiál

-FEINDLICH = ve spojení s podstatným jménem vyjadřuje odmítání něčeho (*regierungsfeindlich* = protivládní) nebo negativní působení (*frauenfeindlich* = nepřátelský ženám, genderově nekorektní); konkuruje *-PHOB* (*ausländerfeindlich / fremdenfeindlich = xenophob*) a *-WIDRIG* (*verfassungsfeindlich = verfassungswidrig*)

arbeitnehmerfeindlich ⇒ arbeitnehmerfeindliche Rechtsprechung	v neprospěch zaměstnanců, proti zaměstnancům ⇒ jurisdikce v neprospěch zaměstnanců
lebensfeindlich ⇒ lebensfeindliche Wüste	životu nebezpečný, znemožňující život ⇒ životu nebezpečná poušť
umweltfeindlich ⇒ umweltfeindliche Verpackung	neekologický, ohrožující životní prostředí ⇒ neekologický obal
verbraucherfeindlich ⇒ verbraucherfeindliche Klauseln	v neprospěch spotřebitelů, poškozující spotřebitele ⇒ podmínky poškozující spotřebitele
verfassungsfeindlich ⇒ verfassungsfeindliche Ziele	protiústavní ⇒ protiústavní cíle

-FERN = ve spojení s podstatným jménem vyjadřuje, že popisovaná osoba nebo věc: A) není na někoho či něco zaměřena (*staatsfern*); B) je svou podobou něčemu vzdálena (*naturfern*); konkuruje *-FREMD* (*praxisfern* = *praxisfremd*); protikladem je *-NAH* (*bürgerfern* X *bürger nah*; *zivilisationsfern* X *zivilisationsnah*)

bildungsfern ⇒ bildungsfernes Milieu	nevzdělaný, intelektuálně nepodnětný, zaostalý ⇒ nepodnětné sociální prostředí
bürgerfern ⇒ bürgerferne Politik	vzdálený občanům, odcizený občanům, zdiskreditovaný ⇒ politika odcizená občanům
naturfern ⇒ naturferner Wald	nepůvodní, nepřirozený ⇒ nepůvodní les
realitätsfern ⇒ realitätsferne Pläne	vzdálený realitě, nereálný, nerealistický ⇒ nereálné plány
zivilisationsfern ⇒ zivilisationsferne Natur	vzdálený od civilizace, panenský ⇒ panenská příroda

-FEST = A) ve spojení s podstatným jménem vyjadřuje odolnost popisované věci; B) ve spojení se slovesem (slovesným kmenem) vyjadřuje, že něco může být vykonáváno bez škodlivých vlivů; konkuruje *-ECHT* (*waschfest* = *waschecht*), *-FÄHIG* (*strapazierfest* = *strapazierfähig*) a *-BESTÄNDIG* (*scheuerfest* = *scheuerbeständig*)

säurefest ⇒ säurefester Anstrich	odolný proti kyselinám, kyselinovzdorný ⇒ kyselinovzdorný nátěr
scheuerfest ⇒ scheuerfeste Tapete	odolný proti oděru, odolný proti poškrábání ⇒ tapeta odolná proti oděru
stoßfest ⇒ stoßfeste Schutzhülle	odolný proti nárazu, chránící proti nárazu ⇒ ochranné pouzdro, pouzdro proti nárazu
wasserfest ⇒ wasserfestes Make-up	odolný proti vodě, voděodolný ⇒ make-up odolný proti vodě
wetterfest ⇒ wetterfeste Schuhe	odolný proti vlivům počasí, odolný proti nepřízni počasí ⇒ obuv odolná proti vlivům počasí

-FÖRMIG = ve spojení s podstatným jménem vyjadřuje, že popisovaná věc (v botanice často též rostlina) je svým tvarem s něčím srovnatelná; do češtiny překládáme příponami „-ovitý“, popř. „-ový“ (*keilförmig* = klínov[it]ý; *kreisförmig* = kruhov[it]ý; *sternförmig* = hvězdícov[it]ý); konkuruje *-MORPH* (*vielförmig* = *polymorph*)

handförmig ⇒ handförmiges Blatt	dlaňovitý, dlanitě složený, ve tvaru dlaně ⇒ dlanitě složený list
herzförmig ⇒ herzförmiges Blatt	srdecovitý, srdčitý, ve tvaru srdce ⇒ srdčitý list
kegelförmig ⇒ kegelförmiger Berg	kuželovitý, ve tvaru kužele ⇒ kuželovitá hora
pilzförmig ⇒ pilzförmige Rauchwolke	hříbovitý, ve tvaru houby ⇒ hříbovitý oblak kouře
u-förmig / U-förmig ⇒ u-förmiges / U-förmiges Tal	ve tvaru (písmene) U ⇒ údolí ve tvaru U, trog, ledovcové údolí

-FREI = ve spojení s podstatným jménem (výjimečně též se slovesem) vyjadřuje, že něco se někde nevyskytuje, není potřeba nebo není vybíráno (o financích); oproti příponě *-LOS* jsou okolnosti vnímány obecně prospěšně (*bleifreies Benzin* = bezolovnatý benzín); do češtiny překládáme předložkou „bez“ nebo předponami „bez-“ či „ne-“

abfallfrei ⇒ abfallfreie Abgasentschwefelung	bezodpadový ⇒ bezodpadové odsířování spalin
keimfrei ⇒ keimfreie Verpackung	bez choroboplodných zárodků, sterilní ⇒ sterilní balení
phosphatfrei ⇒ phosphatfreie Geschirrspültabs	bezfosfátový ⇒ bezfosfátové tablety do myčky na nádobí
schadstofffrei ⇒ schadstofffreie Lebensmittel	bez škodlivých látek ⇒ potraviny bez škodlivých látek
steuerfrei ⇒ steuerfreier Betrag	nezdanitelný ⇒ nezdanitelná částka

-FREMD = ve spojení s podstatným jménem vyjadřuje, že popisovaná osoba či věc k něčemu nepatří, někde se nevyskytuje, s něčím nesouvisí, popř. se v něčem nevyzná; při překladu do češtiny je třeba vyjádřit nepřislušnost, cizorodost; protikladem je *-EIGEN* (*landesfremd X landeseigen*) či *-NAH* (*praxisfremd X praxisnah*)

branchenfremd ⇒ branchenfremder Bewerber	mimo obor, nekvalifikovaný ⇒ uchazeč bez kvalifikace pro danou profesi
familienfremd ⇒ familienfremder Knochenmarkspender	nepatřící k rodině ⇒ dárce kostní dřeně, který nepatří k rodině
körperfremd ⇒ körperfremde Substanz	cizorodý, tělu cizí ⇒ cizorodá látka
revierfremd ⇒ revierfremder Hund	nepatřící do revíru, v revíru cizí ⇒ pes, který nepatří do revíru
zweckfremd ⇒ zweckfremde Nutzung	neodpovídající účelu, nevhodný ⇒ užívání neodpovídající účelu

-FREUNDLICH = ve spojení s podstatným jménem vyjadřuje, že popisovaná věc je pro někoho či něco příznivá, vhodná; pro překlad do češtiny je třeba ke každé kolokaci přistupovat individuálně a vyhýbat se překladu „přátelský k ...“; protikladem je polopřípona *-FEINDLICH* (*verbraucherfreundlich X verbraucherfeindlich*)

familienfreundlich ⇒ familienfreundlicher Arbeitgeber	vstřícný vůči rodinám s dětmi ⇒ zaměstnavatel zohledňující potřeby pracujících rodičů
hautfreundlich ⇒ hautfreundliche Textilien	šetrný k pokožce ⇒ textilie šetrné k pokožce
klimafreundlich ⇒ klimafreundliche Mobilität	s pozitivním dopadem na klima ⇒ doprava nezatěžující klima
ozonschichtfreundlich ⇒ ozonschichtfreundliche Kältemittel	nepoškozující ozonovou vrstvu, bez freonů ⇒ chladiva nepoškozující ozonovou vrstvu
umweltfreundlich ⇒ umweltfreundliches Waschmittel	šetrný k životnímu prostředí, ekologický ⇒ ekologický prací prostředek

-GEFÄHRLICH = vyjadřuje, že popisovaná věc nebo skutečnost je pro někoho či něco nebezpečná; oproti *-GEFÄHRDEND* se jedná o nebezpečí, které bezprostředně ohrožuje život (*umweltgefährliche Stoffe* = látky nebezpečné pro životní prostředí, např. prudek jedy *X umweltgefährdende Stoffe* = látky postupně poškozující životní prostředí)

explosionsgefährlich ⇒ explosionsgefährlicher Stoff	výbušný, s nebezpečím exploze ⇒ výbušná látka
feuergefährlich ⇒ feuergefährliches Gut	hořlavý, vznětlivý, zápalný ⇒ hořlavý náklad
gemeingefährlich ⇒ gemeingefährliche Straftat	obecně nebezpečný, představující obecné ohrožení ⇒ trestný čin obecného ohrožení
hochgefährlich ⇒ hochgefährliche Pestizide	velmi nebezpečný ⇒ velmi nebezpečné pesticidy
lebensgefährlich ⇒ lebensgefährlicher Smog	životu nebezpečný ⇒ životu nebezpečný smog

-GEMÄSS = ve spojení s podstatným jménem vyjadřuje, že popisovaná věc je pro někoho či něco přiměřená nebo že s ní je odpovídajícím způsobem nakládáno (*vertragsgemäß* = podle smlouvy); do češtiny překládáme opisem „podle ...“ či „pro ...“; konkurují *-GERECHT* (*kindgemäß* = *kindgerecht*) a *-MÄSSIG* (*plangemäß* = *planmäßig*)

bestimmungsgemäß ⇒ bestimmungsgemäßer Betrieb	podle účelu, podle ustanovení ⇒ provoz na základě integrovaného povolení
kindgemäß ⇒ kindgemäße Umgebung	určený pro děti, vhodný pro děti ⇒ prostředí vhodné pro děti
sachgemäß ⇒ sachgemäße Pflege	přiměřený, správný ⇒ správná péče
sinngemäß ⇒ sinngemäße Wiedergabe	podle smyslu, podle významu ⇒ interpretace podle smyslu, parafráze
zeitgemäß ⇒ zeitgemäße Umweltpolitik	aktuální, moderní, dobový ⇒ moderní ekologická politika

-GERECHT = ve spojení s podstatným jménem vyjadřuje, že popisovaná věc je pro někoho přiměřená či odpovídá určitým nárokům; do češtiny překládáme jednoslovně nebo opisem „odpovídající (čemu)“, „v souladu s ...“ či „pro ...“; konkurují *-GEMÄSS* (*kindgerecht* = *kindgemäß*) a *-GETREU* (*maßstab[s]gerecht* = *maßstab[s]getreu*)

altersgerecht ⇒ altersgerechte Wohnungen	odpovídající věku, odpovídající potřebám starších lidí ⇒ byty pro starší lidi
artgerecht ⇒ artgerechte Tierhaltung	odpovídající potřebám zvířat ⇒ ekologický chov zvířat
körpergerecht ⇒ körpergerechtes Sitzen	odpovídající vlastnostem těla, ergonomický ⇒ ergonomické sezení
naturgerecht ⇒ naturgerechtes Leben	v souladu s přírodou, přírodní ⇒ život v souladu s přírodou
umweltgerecht ⇒ umweltgerechte Entsorgung	v souladu se životním prostředím, ekologický ⇒ ekologická likvidace odpadů

-HAFT = ve spojení s podstatným jménem vyjadřuje, že popisovaná osoba nebo věc je s něčím srovnatelná, má charakteristickou povahu nebo něco obsahuje (etymologie: *-haft = mit etwas behaftet sein*); při překladu do češtiny volíme zpravidla jednoslovný překlad; významově blízké jsou *-ÄHNLICH*, *-ARTIG*, *-GLEICH*

frühlingshaft ⇒ frühlingshaftes Wetter	jarní, jako na jaře ⇒ jarní počasí
greisenhaft ⇒ greisenhaftes Äußeres	stařecký, jako stařec ⇒ stařecký zevnějšek
heldenhaft ⇒ heldenhafte Tat	hrdinský ⇒ hrdinský čin
nahrhaft ⇒ nahrhafte Kost	výživný ⇒ výživná strava
rätselhaft ⇒ rätselhafte Umstände	záhadný ⇒ záhadné okolnosti

-HALIN, -HYGR = obě přípony typické pro ekologii vyjadřují, na jaké podmínky organismus určitým způsobem reaguje; u přípony *-HALIN* (řecky „halinos“ = obsahující sůl) se jedná o citlivost na oscilaci salinity, u přípony *-HYGR* (řecky „hygros“ = vlhký) o citlivost na vlhkost půdy; konkuruje *-HYGRISCH* (*euryhygr = euryhygrisch*)

euryhalin ⇒ euryhaliner Fisch	euryhalinní, necitlivý na oscilace salinity ⇒ euryhalinní ryba
euryhygr / euryhygrisch ⇒ euryhygre Pflanze	euryhygrický, necitlivý na oscilace vlhkosti půdy ⇒ euryhygrická rostlina, nenáročná rostlina
mesoeuryhygr ⇒ mesoeuryhygre Rotbuche	mesohygrický, vázaný na středně vlhkou půdu ⇒ mesohygrický buk lesní
stenohalin ⇒ stenohaliner Organismus	stenohalinní, vázaný na určitou salinitu ⇒ stenohalinní organismus
stenohygr / stenohygrisch ⇒ stenohygre Art	stenohygrický, vázaný na určitou vlhkost půdy ⇒ stenohygrický druh

-HALTIG = ve spojení s podstatným jménem vyjadřuje, že popisovaná věc něco obsahuje; někdy je do češtiny možný doslovný překlad (*koffeinhaltig* = obsahující kofein, s obsahem kofeinu; *eisenhaltig* = obsahující železo, s obsahem železa), často je ale lepší volit jednoslovný překlad (*eisenhaltig* = železitý, popř. železnatý)

bleihaltig ⇒ bleihaltiges Benzin	olovnatý ⇒ olovnatý benzin
dioxinhaltig ⇒ dioxinhaltige Lebensmittel	obsahující dioxiny ⇒ potraviny obsahující dioxiny
erzhaltig ⇒ erzhaltiges Gestein	rudonosný ⇒ rudonosná hornina
kupferhaltig ⇒ kupferhaltiges Mineral	měďnatý, obsahující měď ⇒ minerál obsahující měď
schwefelhaltig ⇒ schwefelhaltige Aminosäuren	sírný ⇒ sírné aminokyseliny

-IG = tato velmi frekventovaná přípona udává, co věc obsahuje (*sandige Erde* = písčité půda; *tonige Erde* = jílovitá půda), dále charakteristický rys osoby (*schmallippiger Mensch* = člověk s úzkými rty), živočicha (*brunftiger/brünftiger Hirsch* = jelen v říji) či rostliny (*raschwüchsige Baumart* = rychle rostoucí druh stromu)

großflächig ⇒ großflächige Waldschäden	velkoplošný ⇒ velkoplošné lesní škody
hochprozentig ⇒ hochprozentiges Erz	vysokoprocentní ⇒ bohatá ruda
höchstzulässig ⇒ höchstzulässige Belastung	maximálně přípustný ⇒ maximální přípustná zátěž
moorig ⇒ mooriger Untergrund	bažinatý ⇒ bažinaté podloží
sonnig ⇒ sonniger Standort	slunečný ⇒ slunečné stanoviště

-INTENSIV = ve spojení s podstatným jménem vyjadřuje, že ve výrobě převládá určitý výrobní faktor nebo že výroba je spojena s určitým negativním jevem; do češtiny lze často překládat spojením „... náročný“; konkuruje *-REICH* (*verkehrsintensiv* = *verkehrsreich*); *-STARK* má kladné konotace (*energieintensiv X energiestark*)

arbeitsintensiv ⇒ arbeitsintensive Dienstleistungen	náročný na pracovní sílu, pracovně náročný ⇒ služby náročné na pracovní sílu
emissionsintensiv ⇒ emissionsintensive Kraftwerke	produkující velké množství emisí, emisně náročný ⇒ elektrárny, které produkují velké množství emisí
energieintensiv ⇒ energieintensive Schwerindustrie	energeticky náročný ⇒ energeticky náročný těžký průmysl
kapitalintensiv ⇒ kapitalintensiver Bergbau	kapitálově náročný ⇒ kapitálově náročná těžba
lärmintensiv ⇒ lärmintensive Bauarbeiten	hlučný ⇒ hlučné stavební práce

-ISCH = ve spojení s podstatným jménem (často cizího původu) vyjadřuje vlastnost či příslušnost; do češtiny překládáme cizími ekvivalenty s příponou „-cký“ (*energetisch* = energetický), mimo odborný styl lze použít i české ekvivalenty „-ní“ nebo „-ský“ (*terrestrisches Ökosystem* = terestrický => suchozemský ekosystém)

aquatisch ⇒ aquatisches Ökosystem	akvatický, vodní ⇒ vodní ekosystém
biologisch ⇒ biologische Vielfalt	biologický ⇒ biodiverzita, biologická rozmanitost
geothermisch ⇒ geothermische Energie	geotermický, geotermální, využívající zemního tepla ⇒ geotermální energie
metabolisch ⇒ metabolischer Kreislauf	metabolický ⇒ metabolický cyklus
parasitisch ⇒ parasitischer Pilz	parazitický ⇒ parazitická houba

-IV = ve spojení s podstatným jménem vyjadřuje vlastnost nebo schopnost reagovat; při překladu do češtiny využíváme pozitivního transferu s ekvivalenty cizího původu zakončenými na „-ivní“; někdy konkuruje *-ORISCH*, kde uvedený obsah je i cílem (*informativ* = informativní, obsahující informaci X *informativisch* = informační)

alternativ ⇒ alternative Energiequelle	alternativní ⇒ alternativní zdroj energie
extensiv ⇒ extensive Landwirtschaft	extenzivní, rozsáhlý ⇒ extenzivní zemědělství
kognitiv ⇒ kognitive Dissonanz	kognitivní, poznávací ⇒ kognitivní disonance, nesoulad v mysli
kumulativ ⇒ kumulatives Risiko	kumulativní ⇒ kumulativní riziko
reaktiv ⇒ reaktive Arthritis	reaktivní, reagující ⇒ reaktivní artritida

-LICH = tato velmi frekventovaná přípona vyjadřuje příslušnost, oslabení vlastnosti či časovou frekvenci, ve spojení se slovesem pasivní možnost; někdy konkuruje přípona *-ISCH* s hanlivou konotací (*bäuerlich* = selský X *bäu[e]risch* = sedlácký; *kindlich* = dětský X *kindisch* = dětinský; *weiblich* = ženský X *weibisch* = zženštilý)

bläulich ⇒ bläuliche Lippen	namodralý, modravý ⇒ namodralé rty
erklärlich ⇒ nicht erklärliches Aussterben	vysvětlitelný ⇒ nevysvětlitelné vymírání
gefährlich ⇒ gefährliche UV-Strahlung	nebezpečný ⇒ nebezpečné ultrafialové záření
jährlich ⇒ jährliche Niederschlagsmenge	roční ⇒ roční srážkový úhrn
tödlich ⇒ tödliche Dosis	smrtný, smrtící, letální ⇒ letální dávka (zkratka: LD)

-LIEBEND = ve spojení s podstatným jménem vyjadřuje, že rostlině či živočichu svědčí určité podmínky (*kalkliebend* = vápnomilný; *wärmeliebend* = teplomilný) nebo že osoba oceňuje určitou hodnotu (*wahrheitsliebend* = milující pravdu; *ordnungsliebend* = pořádkumilovný); konkuruje přípona *-PHIL* (*wasserliebend* = *hydrophil*)

freiheitsliebend ⇒ freiheitsliebendes Volk	svobodomyslný ⇒ svobodomyslný národ
friedliebend ⇒ friedliebender Mensch	mírumilovný ⇒ mírumilovný člověk
lichtliebend ⇒ lichtliebende Pflanze	světlomilný ⇒ světlomilná rostlina
schattenliebend ⇒ schattenliebendes Moos	stínomilný ⇒ stínomilný mech
sportliebend ⇒ sportliebendes Kind	s kladným vztahem ke sportu, se zálibou ve sportu ⇒ dítě s kladným vztahem ke sportu

-LOS = ve spojení s podstatným jménem vyjadřuje, že něco není k dispozici; oproti příponě *-FREI* jsou někdy okolnosti vnímány negativně (*arbeitslos X arbeitsfrei*; *schneelos X schneefrei*); do češtiny překládáme předponou „ne-“ či „bez-“

blattlos ⇒ blattloser Baum	bezlistý ⇒ strom bez listí
fleischlos ⇒ fleischloses Gericht	bezmasý, vegetariánský ⇒ bezmasý pokrm
geräuschlos ⇒ geräuschloser Mechanismus	nehlučný, tichý ⇒ nehlučný mechanismus
harmlos ⇒ harmloses Tier	neškodný, bezpečný ⇒ neškodné zvíře
trostlos ⇒ trostlose Gegend ⇒ trostlose Verhältnisse	neutěšený, ošklivý ⇒ ošklivé okolí ⇒ neutěšené poměry

-MÄSSIG = ve spojení s podstatnými jmény vyjadřuje: A) srovnání, B) způsob provádění činnosti, C) nezbytnost řídit se určitým dokumentem či předpisem; významem blízké jsou *-ARTIG* (*motorradmäßig = motorradartig*), *-GEMÄSS* (*fahrplanmäßig = fahrplangemäß*) a *-HAFT* (*robotermäßig = roboterhaft*); produktivní přípona

gesetzmäßig ⇒ gesetzmäßiges Handeln	podle zákona, legální, zákonný ⇒ jednání podle zákona
pflichtmäßig ⇒ pflichtmäßiges Gutachten	povinný ⇒ povinná expertiza, povinný posudek
planmäßig ⇒ planmäßige Abfahrt	podle jízdního řádu, podle plánu ⇒ pravidelný odjezd
routinemäßig ⇒ routinemäßige Arbeit	rutinní ⇒ rutinní práce
vorschriftsmäßig ⇒ vorschriftsmäßiges Handeln	podle předpisu, předpisový ⇒ jednání podle předpisu, právní jednání

-MEIDEND = ve spojení s podstatným jménem vyjadřuje, že někomu něco nesvědčí, že vědomě se nějaké okolnosti vyhýbá; při překladu do češtiny užíváme opis „nesnášející ... / vyhýbající se ...“; konkuruje *-PHOB* (*wassermeidend = hydrophob*); protikladem je *-LIEBEND* (*wärmemeidend X wärmeliebend*)

gefahrmeidend ⇒ gefahrmeidendes Verhalten	vyhýbající se nebezpečí ⇒ chování eliminující nebezpečí
kontaktmeidend ⇒ kontaktmeidender Mensch	vyhýbající se kontaktům s lidmi, plachý ⇒ člověk vyhýbající se kontaktům, plachý člověk
salzmeidend ⇒ salzmeidende Art	nesnášející slanou půdu, slanobojný, halofobní ⇒ druh nesnášející slanou půdu
wassermeidend ⇒ wassermeidende Katze	nesnášející vodu, hydrofobní ⇒ kočka nesnášející vodu
wärmemeidend ⇒ wärmemeidendes Tier	nesnášející teplo ⇒ zvíře nesnášející teplo

-MORPH = tato přípona původem z řečtiny („morphé“ = tvar) vyjadřuje, že popisovaný předmět nebo krajina má určitý tvar; přípona je typická pro odborný styl; do češtiny překládáme ekvivalentem cizího původu na „-morfní“; konkuruje *-FÖRMIG* (*polymorph = vielförmig*) a *-GESTALTIG* (*heteromorph = verschiedengestaltig*)

anamorph ⇒ anamorphe Zeichnung	anamorfní, skrytý, iluzorní, se zvláštní perspektivou ⇒ anamorfní kresba
antropomorph ⇒ antropomorphe Tierfiguren	antropomorfní, personifikovaný, s lidskými vlastnostmi ⇒ antropomorfní postavy zvířat
amorph ⇒ amorpher Kunststoff	amorfní, beztvary ⇒ amorfní plast
hydromorph ⇒ hydromorpher Boden	hydromorfní, ovlivněný působením vody ⇒ hydromorfní půda, zamokřená půda
polymorph ⇒ polymorphe Viren	polymorfní, měnící svůj kód ⇒ polymorfní (počítačové) viry

-NAH = ve spojení s podstatným jménem vyjadřuje, že popisovaná osoba nebo věc: A) je na někoho či něco zaměřena (*patientennah*); B) se nachází v těsné blízkosti něčeho (*citynah*); C) má úzké vztahy s nějakou institucí (*gewerkschaftsnah*); podobný význam má *-ORIENTIERT* (*praxisorientiert*) a *-GERECHT* (*praxisgerecht*)

praxisnah ⇒ praxisnahe Ausbildung	orientovaný na praxi, praktický ⇒ vzdělání orientované na praxi
naturnah ⇒ naturnaher Garten	přírodní, napodobující původní biotop ⇒ přírodní zahrada, divoká zahrada
verbrauchernah ⇒ verbrauchernahe Produkte	spotřebitelský, v kontaktu s vnějšími částmi těla ⇒ spotřebitelské výrobky
waldnah ⇒ waldnahe Lage	v blízkosti lesa, u lesa ⇒ poloha v blízkosti lesa
zeitnah ⇒ zeitnahe Umsetzung	brzký, aktuální, soudobý ⇒ brzká realizace, brzké prosazení (např. zákona)

-ÖK, -PHAG = obě přípony typické pro ekologii vyjadřují, že daný organismus se určitým způsobem přizpůsobil podmínkám; u přípony *-ÖK* (konkuruje *-POTENT*: *euryök = euryotent*) se jedná o toleranci k prostředí, u přípony *-PHAG* (z řeckého „phagein“ = jíst, žrát) o potravní specializaci (*heterophag = omnivorní, všežravý*)

euryök ⇒ euryöke Arten	euryekní, schopný přizpůsobit se prostředí ⇒ euryekní druhy, ekologicky nenáročné druhy
euryphag / polyphag ⇒ euryphages Schwein	euryfágní, konzumující široké spektrum potravy ⇒ euryfágní prase
phytophag ⇒ phytophage Insekten	fytofágní, býložravý, živící se rostlinnou potravou ⇒ fytofágní hmyz
stenök ⇒ stenöke Organismen	stenoekní, specializovaný, s úzkou tolerancí k prostředí ⇒ stenoekní organismy
stenophag ⇒ stenophager Pandabär	stenofágní, omezený na úzký okruh potravy ⇒ stenofágní panda

-ORIENTIERT = ve spojení s podstatným jménem vyjadřuje, že popisovaná věc je na něco zaměřená nebo že je na něco kladen důraz; do češtiny obvykle překládáme spojením „zaměřený na ... / orientovaný na ...“; konkuruje *-BETONT*, *-BEZOGEN* a *-NAH* (*praxisorientiert = praxisbetont = praxisbezogen = praxisnah*)

berufsorientiert / berufsbezogen / berufsnah ⇒ berufsorientierte / -bezogene Ausbildung	zaměřený na povolání, vztahující se k povolání ⇒ vzdělání zaměřené na přípravu k povolání
profitorientiert ⇒ profitorientiertes Gesundheitswesen	zaměřený na dosahování zisku ⇒ zdravotnictví zaměřené na dosahování zisku
praxisorientiert ⇒ praxisorientierte / -nahe Umwelterziehung	zaměřený na praxi, praktický ⇒ praktická ekologická výchova
umweltorientiert ⇒ umweltorientierte Unternehmensführung	zaměřený na životní prostředí, ekologicky orientovaný ⇒ ekologicky orientované řízení podniku
zukunftsorientiert ⇒ zukunftsorientierte Technologie	zaměřený na budoucnost, progresivní ⇒ technologie budoucnosti

-PFLICHTIG = ve spojení s podstatným jménem nebo slovesem (slovesným kmenem) vyjadřuje, že popisovaná věc podléhá určité povinnosti; tato polopřípona je hojná v administrativním stylu (nutnost z moci úřední)

auskunftspflichtig ⇒ auskunftspflichtige Institution	povinen podávat informace, plníci ohlašovací povinnosti ⇒ instituce plnící ohlašovací povinnosti
meldepflichtig ⇒ meldepflichtiges Ereignis	s ohlašovací povinností ⇒ událost, kterou je nutné ohlásit
mautpflichtig ⇒ mautpflichtige Straße	podléhající placení mýtného ⇒ silnice podléhající placení mýtného
nachweispflichtig ⇒ nachweispflichtige Abfälle	podléhající evidenci ⇒ nebezpečné odpady podléhající evidenci
steuerpflichtig ⇒ steuerpflichtiges Einkommen ⇒ steuerpflichtige Körperschaften	podléhající dani, povinen platit daň ⇒ příjem podléhající dani ⇒ právnické osoby podléhající daňové povinnosti

-PHIL = ve spojení s přídavným jménem cizího původu vyjadřuje, že rostlině či živočichu svědčí určité podmínky nebo že popisovaná osoba má v něčem výraznou zálibu; konkurují přípony *-LIEBEND* (*hydrophil = wasserliebend*) a *-FREUNDLICH* (*gerontophil = altenfreundlich*); protikladem je *-PHOB* (*anglophil X anglophob*)

hydrophil ⇒ hydrophile Stoffe	hydrofilní, vodomilný, dobře rozpustný ve vodě ⇒ hydrofilní látky, látky dobře rozpustné ve vodě
hygrophil ⇒ hygrophiles Tier	hygrofilní, vlhkomilný ⇒ hygrofilní zvíře
petrophil ⇒ petrophile Pflanze	petrofilní, upřednostňující kamenitou půdu ⇒ petrofilní rostlina
russophil ⇒ russophiler Lehrer	rusofilní, milující vše ruské ⇒ učitel rusofil
xerophil ⇒ xerophile Flora	xerofilní, suchomilný ⇒ xerofilní flóra

-PHOB = ve spojení s přídavným jménem cizího původu vyjadřuje, že rostlině či živočichu nesvědčí určité podmínky nebo že popisovaný obsah je nějak negativně vymezen; konkurují přípony *-FEINDLICH* (*frankophob = frankreichfeindlich*) a *-MEIDEND* (*hydrophob = wassermeidend*); protikladem je *-PHIL* (*homophob X homophil*)

germanophob ⇒ germanophobe Stimmung	germanofobní, nesnášející vše německé ⇒ germanofobní nálada
halophob ⇒ halophobe Pflanze	halofobní, slanobojný, nesnášející slané prostředí ⇒ halofobní rostlina
hydrophob ⇒ hydrophobe Oberfläche	hydrofobní, nesnášející vodu, nepřijímající vodu ⇒ hydrofobní povrch, povrch nepřijímající vodu
lipophob ⇒ lipophobe Substanz	lipofobní, nerozpustný v tucích ⇒ lipofobní látka, látka nerozpustná v tucích
xenophob ⇒ xenophobe Inhalte	xenofobní, nepřátelský vůči všemu cizímu ⇒ xenofobní myšlenky

-PROB = tato přípona typická pro ekologii vyjadřuje míru znečištění (např. u vodních toků); přípona *-PROB* pochází z řeckého „sapro“ = shnilý; pro překlad do češtiny využíváme v odborném stylu ekvivalenty cizího původu, v publicistice domácí výrazy (*polysaprob => übermäßig verschmutzt = nadměrně znečištěný*)

α -mesosaprob ⇒ α -mesosaprobe Zone	α -mesosaprobní, silně znečištěný ⇒ α -mesosaprobní zóna
β -mesosaprob ⇒ β -mesosaprobe Zone	β -mesosaprobní, mírně až středně znečištěný ⇒ β -mesosaprobní zóna
oligosaprob ⇒ oligosaprobe Organismen	oligosaprobní, málo znečištěný ⇒ oligosaprobní organismy
polysaprob ⇒ polysaprobe Gewässer	polysaprobní, nadměrně znečištěný, závadný ⇒ polysaprobní vody
xenosaprob ⇒ xenosaprobe Arten	xenosaprobní, čistý, bez znečištění ⇒ xenosaprobní druhy

-REICH = ve spojení s podstatným jménem vyjadřuje, že se něco vyskytuje ve velkém množství; do češtiny překládáme často příponou „-atý“, někdy předponou „vysoko-“; jen zřídka je vhodný doslovný překlad „bohatý na ...“ (např. *rohstoffreich = bohatý na suroviny*); protikladem je *-ARM* (*humusreich X humusarm*)

blatreich ⇒ blattreiche Sorte	listnatý, s mnoha listy ⇒ listnatý druh
energiereich ⇒ energiereiche Strahlung	vysokoenergetický ⇒ vysokoenergetické záření
kalkreich ⇒ kalkreicher Boden	vápenatý ⇒ vápenatá půda
kalorienreich ⇒ kalorienreiche Ernährung	s vysokým obsahem kalorií, vysokokalorický ⇒ vysokokalorická výživa
kinderreich ⇒ kinderreiche Familie	s mnoha dětmi, početný ⇒ početná rodina

-SAM = ve spojení se slovesem (slovesným kmenem) vyjadřuje pasivní možnost (*biegsam* = ohebný) nebo vlastnost (*beredsam / mitteilsam* = sdílný, hovorný), ve spojení s podstatným jménem, že popisovaná věc nebo osoba je k něčemu připravena nebo něčím naplněna (*furchtsam* = bázlivý); konkuruje *-BAR* (*biegsam* = *biegbar*)

erholsam ⇒ erholsamer Urlaub	odpočinkový, rekreační ⇒ rekreační dovolená
folgsam ⇒ folgsamer Hund	poslušný, ochočený ⇒ poslušný pes
genügsam ⇒ genügsamer Mensch	skromný, nenáročný, spokojený s málem ⇒ člověk spokojený s málem
unwegsam ⇒ unwegsames Gelände	obtížně schůdný, obtížně sjízdňý, nepřístupný ⇒ obtížně sjízdňý terén, nepřístupný terén
wirksam ⇒ wirksame Umweltmaßnahmen	účinný ⇒ účinná ekologická opatření

-STARK = ve spojení s podstatným jménem vyjadřuje obvykle pozitivní skutečnost, že se něco vyskytuje ve velké míře, vysokém podílu či intenzitě; konkuruje *-INTENSIV* (*exportstark* = *exportintensiv*), *-INTENSIV* však může mít negativní konotace (*energieintensive Industrie* = energeticky náročný průmysl, tj. zastaralý průmysl)

beschäftigungsstark ⇒ beschäftigungsstarke Industrie	vytvářející mnoho pracovních míst ⇒ průmysl, který vytváří mnoho pracovních míst
energiestark ⇒ energiestarke Kombination	energeticky efektivní ⇒ energeticky efektivní kombinace
leistungsstark ⇒ leistungsstarke Heizkörper	výkonný, s vysokým výkonem ⇒ výkonná topná tělesa
lichtstark ⇒ lichtstarkes Objektiv	vysoce světelný, schopný propouštět mnoho světla ⇒ vysoce světelný objektiv
umsatzstark ⇒ umsatzstarkes Produkt	dosahující vysokého obrátu ⇒ výrobek dosahující vysokého obrátu

-THERM = tato přípona typická pro ekologii vyjadřuje, že organismus určitým způsobem reaguje na kolísání teploty okolního prostředí (řecky „therme“ = teplo); do češtiny překládáme ekvivalentem cizího původu na „-termní“, v publicistickém stylu českým opisným spojením; konkuruje *-WARM* (*homoiotherm* = *gleichwarm*)

eurytherm ⇒ eurythermer Karpfen	eurytermní, schopný přizpůsobit se odlišným teplotám ⇒ eurytermní kapr
homoiotherm ⇒ homoiothermes / gleichwarmes Wirbeltier	homoiotermní, endo-termní, se stálou krevní teplotou ⇒ homoiotermní obratlovec
poikilotherm ⇒ poikilotherme / wechselwarme Reptilien	poikilo-termní, s teplotou závislou na vnějším prostředí ⇒ poikilo-termní plazi
stenotherm ⇒ stenotherme Forelle	steno-termní, snášející pouze úzký rozsah teplot ⇒ steno-termní pstruh
xerotherm ⇒ xerotherme Vegetation	xero-termní, suchomilný a teplomilný ⇒ xero-termní vegetace

-TRÄCHTIG = ve spojení s podstatným jménem vyjadřuje, že popisovaná věc v sobě nese výrazný potenciál, např. dobré vyhlídky do budoucna (*gewinnträchtig* / *profitträchtig*) nebo potenciální nebezpečí (*gefahrenträchtig* / *unfallträchtig*); do češtiny překládáme vždy individuálně s přihlédnutím k dané situaci

gefahrenträchtig ⇒ gefahrenträchtige Verkehrssituation	potenciálně nebezpečný ⇒ potenciálně nebezpečná dopravní situace
prestigetträchtig ⇒ prestigeträchtiger Job	prestižní ⇒ prestižní pracovní místo, prestižní práce
symbolträchtig ⇒ symbolträchtiger Baum	symbolický, památný ⇒ památný strom
unfallträchtig ⇒ unfallträchtige Kreuzung	s častým výskytem nehod, nebezpečný ⇒ křižovatka s častým výskytem nehod
zukunftsträchtig ⇒ zukunftsträgliche Branche	perspektivní, s dobrým výhledem do budoucna ⇒ perspektivní obor, obor budoucnosti

-TROPH = tato přípona typická pro ekologii udává množství živin ve vodě a míru organické produkce (z řeckého „trophe“ = výživa); pro překlad do češtiny využíváme ekvivalenty cizího původu nebo opisné tvary; přípona *-TROP* má jiný význam (*polytroph* = polytrofní X *polytrop* = polytropický - např. o účinnosti kompresoru)

dystroph ⇒ dystrophes Moor	dystrofní, silně úživný, rašelinný ⇒ dystrofní močál, dystrofní rašelinná voda
eutroph ⇒ eutropher Weiher	eutrofní, silně úživný, se značným přísunem živin ⇒ eutrofní malý rybník
hypertroph ⇒ hypertropher Zustand	hypertrofní, nejvyšší stupeň úživnosti ⇒ hypertrofní stav vody (např. přemíra řas a sinic)
mesotroph ⇒ mesotrophes Wasser	mesotrofní, středně úživný ⇒ mesotrofní voda
oligotroph ⇒ oligotropher See	oligotrofní, slabě úživný, chudý na živiny ⇒ oligotrofní jezero

-ÜBLICH = ve spojení s podstatným jménem vyjadřuje, že něco odpovídá všeobecným zvyklostem nebo se opakovaně někde vyskytuje; tento způsob vyjádření je v německém úředním stylu frekventovanější než spojení předložky a podstatného jména (*auf dem Markt üblich* => *marktüblich*; *in einem Ort üblich* => *ortsüblich*)

branchenüblich ⇒ branchenübliches Vorgehen	obvyklý v oboru ⇒ postup obvyklý v oboru, obvyklý postup
handelsüblich ⇒ handelsüblicher Dünger	běžný v prodeji, běžný v obchodní síti ⇒ běžně prodávané hnojivo
landesüblich ⇒ landesübliche Gesetze	v zemi běžný, pro zemi charakteristický ⇒ zákony dané země
marktüblich ⇒ marktübliche Miete	tržní, běžný na trhu ⇒ tržní nájem
ortsüblich ⇒ ortsübliche Bekanntmachung	způsobem v místě obvyklým ⇒ oznámení způsobem v místě obvyklým

-UNVERTRÄGLICH = ve spojení s podstatným jménem vyjadřuje, že rostlině či živočichu nesvědčí určité podmínky nebo že má někdo na něco alergie; konkuruje *-MEIDEND* (*kalkunverträglich* = *kalkmeidend*; *schattenunverträglich* = *schattenmeidend*) a *-PHOB* (*wasserunverträglich* = *wassermeidend* = *hydrophob*)

kalkunverträglich ⇒ kalkunverträgliche Pflanze	nesnášející vápenitou půdu ⇒ rostlina nesnášející vápenitou půdu
laktoseunverträglich ⇒ laktoseunverträgliche Person	s nesnášenlivostí laktózy ⇒ osoba s nesnášenlivostí laktózy
lebensmittelunverträglich ⇒ lebensmittelunverträgliches Kind	s potravinovou intolerancí ⇒ dítě s potravinovou intolerancí
schattenunverträglich ⇒ schattenunverträglicher Baum	nesnášející stín ⇒ strom nesnášející stín
wasserunverträglich ⇒ wasserunverträgliches Material	nesnášející vodu, odpuzující vodu, hydrofobní ⇒ materiál odpuzující vodu, hydrofobní materiál

-WERT = ve spojení s podstatným jménem či zpodstatnělým slovesem vyjadřuje, že něco si zaslouží pozornost, chválu apod.; může mít i negativní konotace (např. *hassenswert* = zavrženíhodný, ohavný); do češtiny překládáme jako „hodný“ nebo opisem „stojící za ...“; konkuruje expresivnější *-WÜRDIG* (*lesenswert* = *lesenswertig*)

beachtenswert ⇒ beachtenswerte Fauna	pozoruhodný, stojící za povšimnutí ⇒ pozoruhodná fauna
beklagenswert ⇒ beklagenswerter Zustand	politováníhodný, žalostný ⇒ žalostný stav
lebenswert ⇒ lebenswerte Stadt	hodný žití, stojící za to žít ⇒ město, ve kterém stojí za to žít
lobenswert ⇒ lobenswerte Entscheidung	chvályhodný ⇒ chvályhodné rozhodnutí
sehenswert ⇒ sehenswerter Nationalpark	pozoruhodný ⇒ pozoruhodný národní park

-WÜRDIG = ve spojení s podstatným jménem vyjadřuje, že něco by mělo být vykonáno nebo že pro něco existují dobré předpoklady; do češtiny překládáme jako „hodný“ nebo opisem „zasluhující ...“ či „umožňující ...“; konkuruje stylově neutrálnější *-WERT* (*sehenswertig* = *sehenswert*; *lobenswertig* = *lobenswert*)

abbauwürdig ⇒ abbauwürdige Lagerstätte	umožňující těžbu ⇒ potenciální ložisko, vytěžitelné naleziště
ehrwürdig ⇒ ehrwürdiges Alter	úctyhodný, ctihodný, důstojný ⇒ úctyhodný věk (člověka nebo památky)
glaubwürdig ⇒ glaubwürdige Schilderung	věrohodný, hodnověrný ⇒ věrohodný popis
kreditwürdig ⇒ kreditwürdiges Unternehmen	úvěrohodný, úvěrovatelný, schopný splácet úvěr, bonitní ⇒ bonitní podnik
schutzwürdig ⇒ schutzwürdige Gebiete	zasluhující ochranu ⇒ oblasti zasluhující ochranu

POUŽITÁ LITERATURA

- DROSDOWSKI, G. aj. *Duden Deutsches Universal Wörterbuch*. Mannheim; Leipzig; Wien; Zürich : Dudenverlag, 2006. 1816 s. ISBN 3-411-05506-5 (též ve formátu: *SHARP PW-E510* [elektronický slovník], Bibliographisches Institut & F. A. Brockhaus AG, 2004).
- ERNSTBERGER, R., LUKAS-BARTL, M. *Kompendium für den technischen Umweltschutz*. Würzburg : Vogel, 1994. 443 s. ISBN 3-8023-1503-0.
- FLEISCHER, W. *Wortbildung der deutschen Gegenwartssprache*. Leipzig : VEB Bibliographisches Institut, 1976.
- KLEINERT, R., RUPPERT, W., STRATIL, F. X. *Biologie. Ökologie. Wechselbeziehungen zwischen Organismen und Umwelt. Oberstufe*. München : Mentor Verlag, 1998. 126 s. ISBN 3-580-63696-0.
- KOCH, T., SEEBERG, J., PETRIK, H. *Ökologische Müllverbrennung: Handbuch für optimale Abfallkonzepte*. Karlsruhe: Müller, 1992. 414 s. ISBN 9-7880-9856-2.
- KOLLER, W. *Einführung in die Übersetzungswissenschaft*. Wiebelsheim : Quelle & Meyer Verlag GmbH & Co, 2001. 343 s. ISBN 3-8252-0819-2.
- LAPKA, V. *Německo-český, česko-německý slovník pro technickou praxi*. Ostrava : Montanex, 1995. 581 s. ISBN 80-85780-45-3.
- MÜLLER, W. a kol. *Duden. Německý výkladový slovník s českými ekvivalenty*. Praha : Mladá fronta, 1993. 808 s. ISBN 80-204-0392-2.
- PUKOVCOVÁ, E. *Německo-český / česko-německý ekologický a technologický slovník*. Ostrava – Mariánské Hory : MONTANEX, 2004. 185 s. ISBN 80-7225-103-1.
- PULS, T. *Verkehrslärm in der Diskussion: Möglichkeiten und Grenzen des Lärmschutzes in Deutschland*. Köln : Deutscher Instituts-Verlag, 2007. 96 s. ISBN 978-3-602-14767-0.
- QUASCHNIG, V. *Erneuerbare Energien und Klimaschutz*. München : Carl Hauser Verlag, 2008. 339 s. ISBN 978-3-446-41444-0.
- RAAB, O., SEIBEL, H. G. *Texte aus den Wissenschaften : Ein Übungsbuch für Ausländer*. Berlin : Erich Schmidt Verlag GmbH & Co., 1990. 166 s. ISBN 3-503-03008-5.
- SCHMITT, R., DREYER, H. *Umwelt und Gesellschaft. Texte zum Lesen, Üben und Diskutieren*. Ismaning : Verlag für Deutsch, 1992. 142 s. ISBN 3-88532-762-7.
- SKOLIMOWSKI, H. *Öko-Philosophie. Entwurf für neue Lebensstrategien*. Karlsruhe : Verlag C. F. Müller, 1989. 144 s. ISBN 3-7880-9765-5.
- ŠIMEČKOVÁ, A., VACHKOVÁ, M. *Wortbildung – Theorie und Anwendung*. Praha : Karolinum, 1996. 189 s. ISBN 80-7184-230-1.
- VÁVRA, Z., NOVOTNÁ, L. *Výchova k udržitelnému rozvoji v rámci výuky německého jazyka*. Praha : Klub ekologické výchovy, 2007. 24 s. ISBN 978-80-901678-6-5.
- WEINRICH, H. a kol. *Textgrammatik der deutschen Sprache*. Mannheim, Leipzig, Wien, Zürich : Dudenverlag, 1993. ISBN 3-411-05261-9.
- WIESER, J. *Ökologie. Oberstufentexte*. Troisdorf : Verlag H. Liebaug-Dartmann, 1988. 96 s. ISBN 3-9222989-06-3.
- WIETSCHEL, M. *Die Wirtschaftlichkeit klimaverträglicher Energieversorgung*. Berlin : Erich Schmidt, 1995. 225 s. ISBN 3-503-03812-4.